

RAPORT ASUPRA CERCETĂRILOR ARHEOLOGICE DE LA MIȘCA [JUDEȚUL BIHOR]

La răsărit de satul *Mișca*, com. Chișlaz, j. Bihor, la locul „Fintina Sasului” au fost efectuate cercetări arheologice într-o stațiune în care au fost descoperite *intimplător* materiale ceramice datînd din sec. III—IV e.n.¹. Cu ocazia săpăturilor arheologice de la „Fintina Sasului” s-au făcut cercetări de teren și în alte locuri topografice din hotarul satului *Mișca*.

1. Astfel pe „Dealul Borchiş” la vest de valea ce desparte acest deal de „Fintina Sasului” a fost descoperită o *intinsă* așezare neolitică aparținînd culturii *Criș*² identificată pe teren prin multe „pete” arheologice de pămînt negru cu cioburi, chirpic și cenușă, ce se conturau clar la suprafața terenului în raport cu restul solului, gălbui, argilos. S-au adunat de la suprafața solului fragmente ceramice, toporașe neperforate, lame și nuclee mici de obsidian și un ciob datînd, pare-se, din sec. VIII e.n. (este foarte corodat).

¹ Pentru descoperirile arheologice mai vechi v. Sever Dumitrașcu, *Repertoriul monumentelor naturii, arheologice, istorice, etnografice, de arhitectură și artă din județul Bihor*, Oradea, 1974, p. 45 s.v. *idem*, *Fibule romane de tipul cu „capete de ceapă” descoperite în Crișana*, în *Crisia*, VI, Oradea, 1976, p. 38—39.

² Materialele neolitice *Criș* descoperite cu acest prilej au fost date spre studiu colegei D. Ignat de la Muzeul Țării Crișurilor din Oradea.

2. În partea de nord-vest a satului *Mișca*, în tarlăua dintre șoseaua Oradea-Marghita și drumul ce duce din șosea în satul *Mișca* se află, de asemenea, o *intinsă* așezare, din raza căreia, de la suprafața solului, au fost adunate mici fragmente ceramice neolitice, Ha și eventual LT.

3. Spre răsărit de „Fintina Sasului”, în tarlăua întinsă ce desparte acest loc de *Cătunul Svabilor* (ține administrativ de comuna Tăuteu, j. Bihor) se află, în două locuri topografice diferite, primul spre nord, o așezare *Ha* (unde s-a găsit un depozit de bronzuri³ și o figurină de lut ars) și al doilea punct spre sud, cu o așezare *neolitică* (după cioburile culese la suprafața terenului se pare că aparține, de asemenea, culturii *Criș*).

4. La locul „Fintina Sasului” a fost cercetată porțiunea de așezare aflată pe *platoul* dealului, la 180 m de *Fintina cu cum-pănă* (este o fîntină de hotar cu izvoare abundente, *permanente* de apă potabilă), spre nord, unde arăturile de tractor au scos la iveală numeroase urme de cultură materială: neolitice, Ha (A—B), de *epocă romană* și puțin fragmente *prefeudale*.

³ N. Chidioșan, *Depozitul de bronzuri de la Mișca*, în *SCIVA*, 28, 1, 1977, p. 55—70.

Au fost trasate trei secțiuni⁴ (S—I la 180 m de *Fintina* de care a fost ancorată, pe direcția nord-sud; S—II la 13 m nord de S—I orientată est-vest și S—III la 13 m sud de S—I orientată de asemenea est-vest), obținându-se următoarea situație stratigrafică: sub stratul de cultură, la 0,25—0,35 m apare un strat *subțire de epocă romană* la adâncimea de 0,35—0,40 m, sub care, pe alocuri, la adâncimea de 0,45—0,50 m apar cioburi neolitice și chiar urme de concentrări (platforme?) de lut ars. La 0,50 m sub humusul cu resturi organice (un sol argilos-nisipos) se pătrunde în argila gălbuie nederanjată.

Ceramica descoperită se compune din trei categorii de olărie distincte:

A. Ceramică lucrată cu mina din pastă grosieră de culoare cărămizie folosind ca degresant nisip mărunt sau cu bobul mare.

B. Ceramică modelată la roată din pastă cenușie bine aleasă, cu aspect săpunos sau uneori aspră la pipăit, ornamentată cu benzi de linii simple sau în val (v. Fig. 1/1—3)

C. Ceramică modelată la roată din pastă de culoare *negricioasă, neagră*, folosind ca degresant nisip și având un aspect zgrunțuros (fig. 1/4)

A mai fost descoperită o *fibulă de fier* (din care s-a păstrat numai arcul) pare-se de tipul MUF, datînd cu probabilitate din sec. II—III, eventual începutul sec. IV e.n.⁵,

⁴ La săpăturile din 1977 efectuate cu șapte elevi de la Școala Generală din Mișca, alături de subsemnatul au mai participat colegii Al. Sășianu și B. Ștefănescu. Hadnagy A. a efectuat ridicarea topografică a terenului. Tuturor le aducem și pe această cale, pentru ajutorul ce ni l-au acordat, cuvenitele mulțumiri.

⁵ De la suprafața terenului, din pământul arător au mai fost adunate următoarele piese: 1. *Mârgea din pastă neagră* ornamentată cu motive din pastă roșie. Este o mârgea cilindrică cu capetele în formă de con (se aseamănă cu un mic „tăvălug”). Una asemănătoare a mai fost găsită la *Porți*, com. Marca, j. Sălaj; 2. Virf de săgeată cu dublu cîrlig, din fier, cu tub ușor conic pentru tijă; 3. Rozetă de pinten, din fier, foarte mare (s-ar putea să fie feudală??)

conexindu-se, în mare cu ceramica de epocă romană și parțial post-romană descoperită în cele trei secțiuni.

La aceeași distanță de *Fintina cu cumpană* (180 m nord), și la 50 m vest de secțiunile de pe platou, în panta dealului s-a conturat pe teren o pată neagră cu resturi culturale abundente. Prin săpăturile executate⁶ (s-a săpat o suprafață cu laturile de 20×20 m), s-a cercetat în întregime pata neagră cu resturi culturale, distinsă net de restul solului argilos gălbui, adunîndu-se din pământul arat, pînă la adâncimea de 0,30/0,35 m o cantitate apreciabilă de ceramică cenușie, fină, dintre care cîteva cioburi aveau pe ele motive stampate (Fig. 2/1—5). La adâncimea de 0,40 m a fost găsit și un ciob de culoare cărămizie lucrat din pastă fină, care a fost ornamentat cu motiv stampate peste care s-a dat cu *vopsea* (firnis?) de *culoare roșie-cărămizie* (Fig. 2/6). Aceasta este fără îndoială o ceramică de lux.

Sub stratul vegetal la 0,40—0,45 apare o lentilă de pământ negricios ce se deosebește de stratul vegetal și de argilă gălbuie neumblată. În partea central-sudică a acestei pete de pământ negricios (groasă de 0,10 m) a fost dezvelit un „cuptor” sau mai degrabă o vatră de formă patrulateră (1,10×0,90 m) înconjurată din trei părți de o gardină înaltă de 0,10—0,12 m lăsînd o „portiță” spre sud. În colțul de nord-vest s-au păstrat cărbuni, iar în mijlocul vetrei se afla *depusă* pe vatră o *oală mare* (retezată de plug ceva mai jos de mijloc) avînd la fund simetric dispuse, patru alveole (adîncituri). Lîngă vatră nu s-a găsit cenușă, care să indice o folosire îndelungată, ci numai cărbuni, indicînd o *ardere intensă* cu o mare cantitate de lemne dar, pare-se, fiind folosită o singură dată. Vatra era săpată în solul virgin, argilă de culoare gălbuie-roșietică.

⁶ La săpăturile efectuate în 1978 a participat colegul Gh. Gorun. Ele au fost efectuate cu șapte elevi de la Școala Generală din Chișlaz.

Fig. 1. Mișca, j. Bihor. 1—3 Ceramică cenușie ornamentată cu benzi de linii simple și în val; 4: ceramică negricioasă-zgrunțutoasă ornamentată cu benzi de linii. Muzeul Țării Crișurilor, Inv. nr. 10506 și 10509.

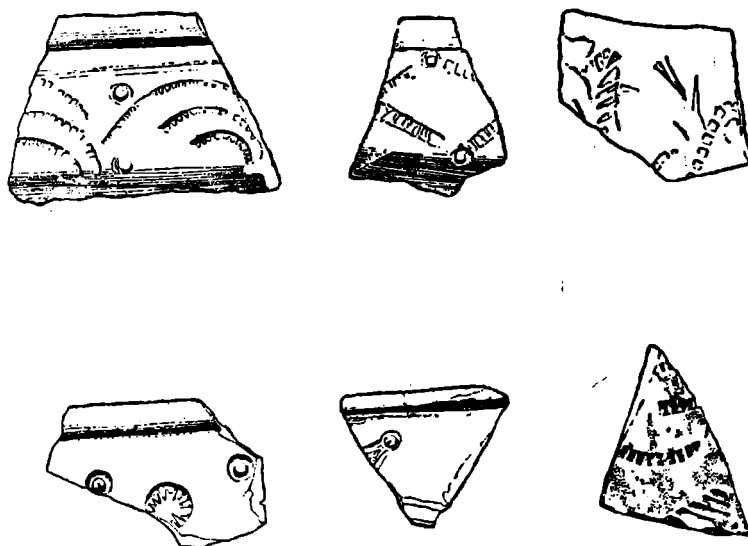

Fig. 2. Mișca, j. Bihor. 1—5: Ceramică cenușie fină ornamentată cu motive stampate; 6: ceramică cărămizie fină vopsită cu roșu peste motivele stampate. Muzeul Țării Crișurilor, Inv. nr. 10506, 10507, 10509.

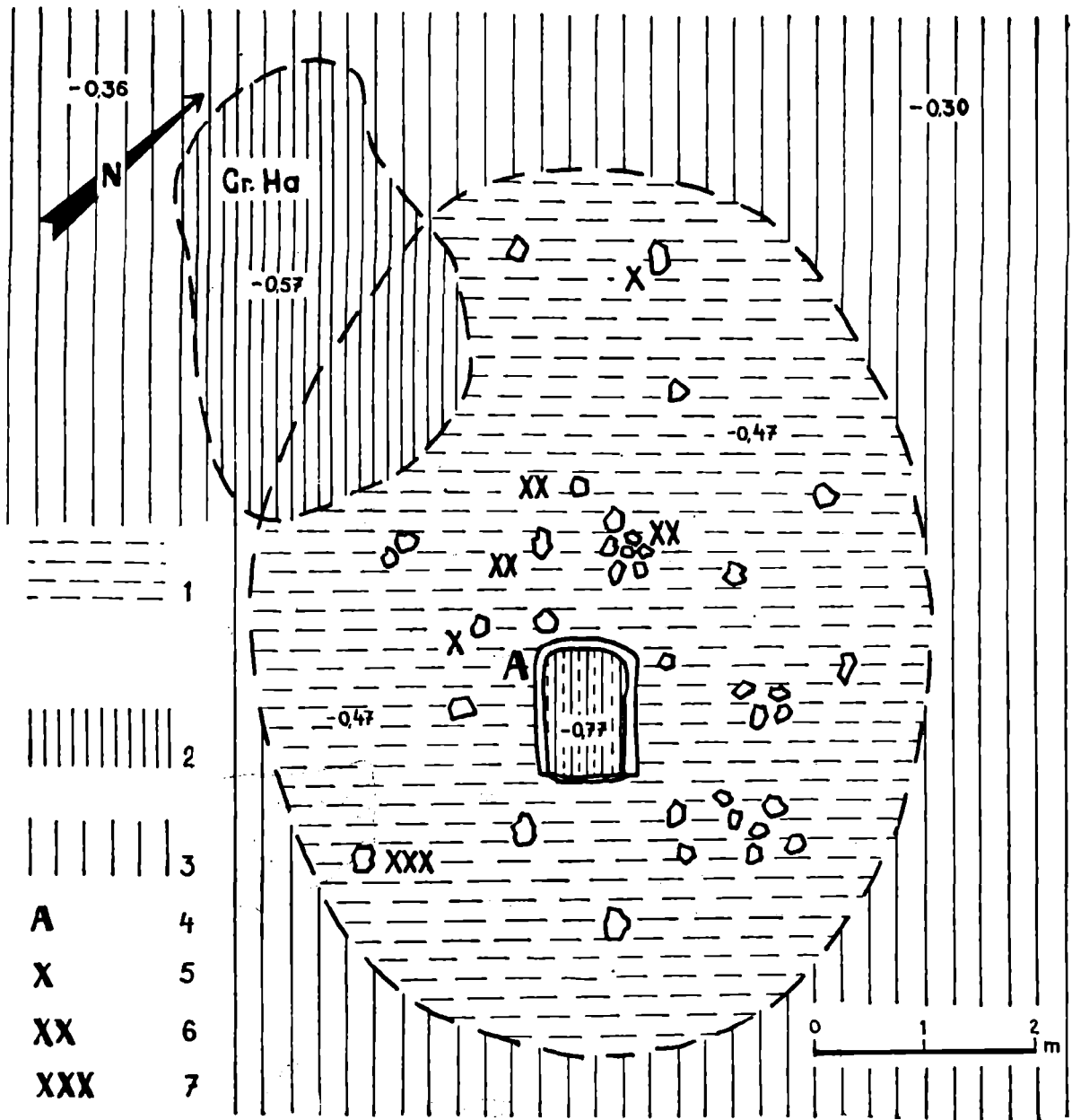
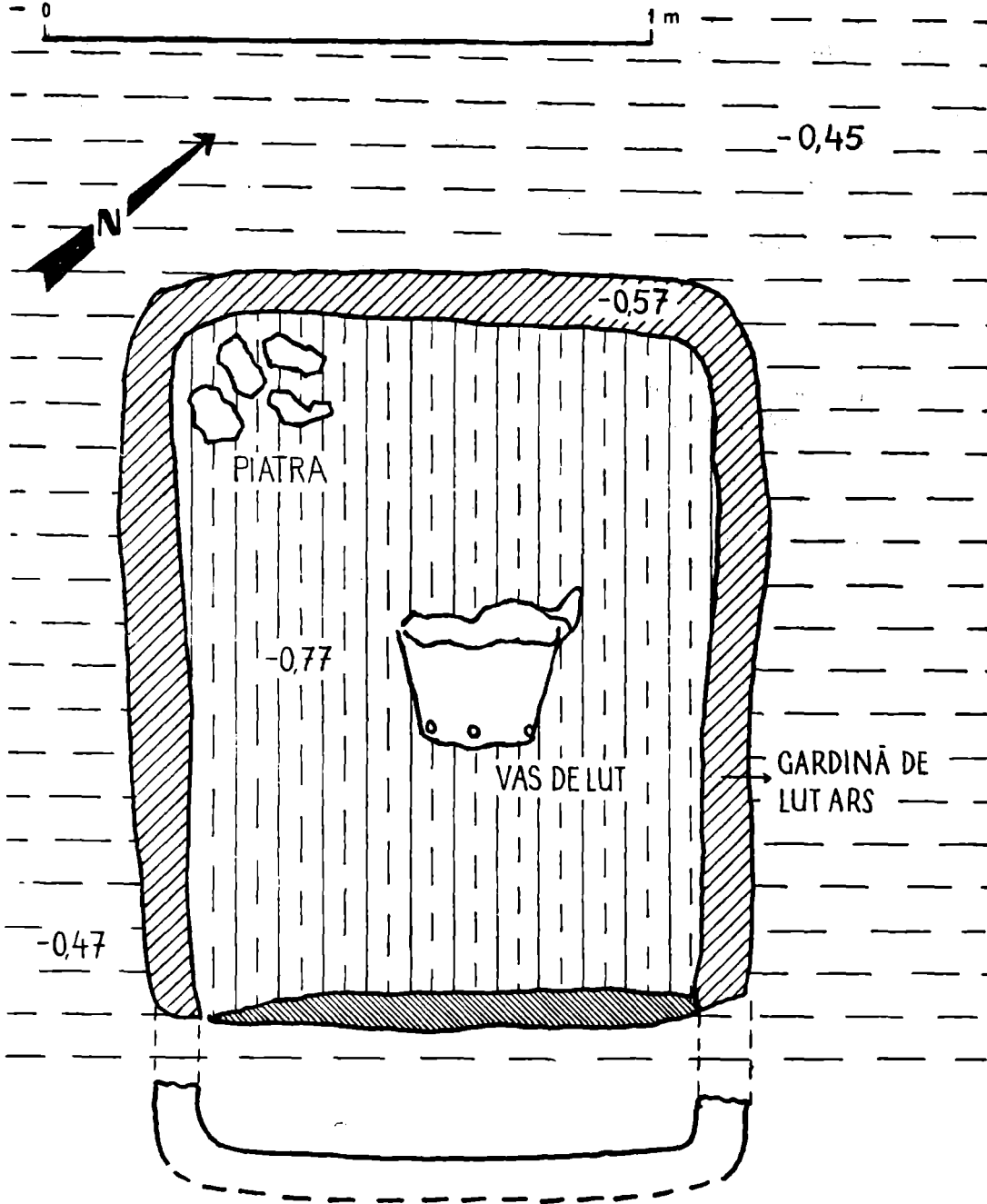

Fig. 3. Mișca, j. Bihor. Schița rămășitelor „tumului” de pământ de la locul „Fintina Sasului”, 1: pământ negru lutos cu cioburi; 2: lut argilos cenușiu cu cioburi Ha; 3: lut cărămiziu cenușos virgin; A: vatră de lut ars; X: cioburi cenușii neornamentate; XX: cioburi cenușii stampate; XXX: ciob cărămiziu stampat.

MIȘCA „Fântîna sasului”

Fig. 4. Mișca, j. Bihor. Schița vetrei patrulatere de lut ars de sub „măntaua tumului”.

Forma ovală (Fig. 3) a petei de pământ negru cu cioburi (8×6 m), bine conturată de restul pământului argilos din jur și suprapunind clar o groapă cu material Ha, pare a indica în acest loc o *locuință* rotundă? sau mai degrabă un *tumul* în care *vatra de formă patrulateră* (Fig. 4) pare a fi jucat un rol de cult. Analogii se găsesc în epoca romană în *tumuli* unde asemenea vetre au fost puse în legătură cu ospățul funebru⁷. Spre o asemenea concluzie ar pleda și fragmentele de ceramică fină (cenușii și cel cărămiziu, stampate) descoperite în raza „tumulului” și din care, pînă în prezent nu s-a

⁷ D. Protase, *Riturile funerare la daci și dacogeți*, Buc., 1971, p. 89 „În legătură cu ospățul funebru se pare că stau și acele vetre mai mici, fără oase arse, ce adesea se află sub mantaua movilelor”.

descoperit nici un fragment în zona platoului unde apare ceramica lucrată cu mîna, cea cenușie ornamentată cu benzi simple și în val și ceramica negricioasă zgrunțuroasă.

Se pune de asemenea problema dacă nu există în afară de deosebirea actuală culturală observată și o deosebire cronologică între cele două tipuri de descoperiri amintite. Dacă avem de-a face cu o deosebire numai culturală, în sensul că pe platou avem de-a face cu resturi cotidiene de cultură materială și în „tumulul” de pe pantă, cu ceramică de excepție, legată de cult, sau dacă avem de-a face cu o deosebire cronologică în sensul datării nivelului? de pe terasă în sec. II—III/IV e.n. și a nivelului „funerar” în sec. III—IV e.n. (ceramica stampată), rămîne să stabilească săpăturile și cercetările viitoare cu mai multă certitudine.